

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I VÄSTMANLANDS LÄN

Områdesnummer: NRO 19004

Områdesnamn: Baggådalen, Malingsboåsen, Ridrarhyttfältet

Kommun: Skinnskatteberg (1904)

Kartblad: 11F NO.

Area: 3030 ha, varav ca 200 ha vatten

Av riksintresse enligt Natur-
vårdsverkets beslut 2000-02-09.
Berör även T län!

Naturgeografisk region: 27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 61 Norrström

Landskapsform: Kullig terräng med relativ höjd 50-100 m

Riksvärde

Geovetenskap - isälvsdelta, kame, dyn, torrdal, meander

Vattendrag - fauna

Värdeomdöme: Ett geologisk komplext område med ett stort antal glacifluviala former av betydelse för tolkingen av geologiska processer. Forsån är ett representativt och förhållandevis intakt vattendrag med stora biologiska värden.

Huvudkriterier:

A. Område med framstående exempel på landskapstyper eller naturtyper som särskilt väl visar landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system.

C. Område med sällsynta naturtyper, hotade eller sårbara biotoper och arter

Stödkriterier: 1 (storlek), 2 (mångformighet), 7 (nyckelområde), 8 (funktion)

Förutsättningar för bevarande: Ingen täkt eller annan verksamhet som skadar de geologiska bildningarna. Lövrikedomen och den äldre lövvegetationen i Baggådalen måste bibehållas för att de biologiska värdena skall bestå. Hedströmmens och Forsåns naturliga lopp måste bibehållas.

Säkerställande och internationell status: Delar av området ingår som geologiskt särskyddsområde i naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten, sedan 1999-01-01 naturreservat. Två

mindre naturreservat (Klockarbo, Sunnanfors) finns i området. En mindre del av området (Lövslätten) är Natura 2000-område. Området berör riksintresse för friluftsliv nr U I. Området ingår även i T län, Lindesbergs kommun och W län, Smedjebackens kommun.

Områdets huvuddrag:

A. Baggådalen

Hedströmmen mellan gränsen mot W-län och utloppet i Storsjön rinner genom en för länet ovanligt markant dalgång, cirka 9 km lång och orienterad VNV-0S0. Dalens bredd varierar mellan 500 och 1500 m och djupet uppgår till 100 á 150 m. Bottnen ligger på en höjd av cirka 160 m ö h i väster och ner mot 110 m ö h nära mynningen i öster. Högsta kustlinjen i området påträffas på en höjd av 175 - 180 m ö h och de sediment som utfyller dalen har sålunda avlagrats i en havsvik. I övre delen av dalgången dominerar sand och mo. Dessa överlagrar finare sediment, främst mjäla. I mellersta delen av dalen är inslaget av mjäla dominerande även i ytan. De nedersta tre kilometrarna av dalen domineras av lera. I dalens nedre del ringlar ån fram i ett oregelbundet nerskuret meanderlopp. Lugna delsträckor med höga sedimentbrinkar avlöses av forssträckor. Ett flertal former och processer kan studeras inom ett relativt begränsat område, exempelvis raviner, meandrar, korvsjöar, sedimentplan, erosionsbrinkar och forsar. Meandersystemet i Baggådalen uppträder i två väl differentierade våglängdsområden på cirka 1 km resp cirka 150 m. De kortvågiga meandrarna har utvecklats i de långvågiga. Våglängderna representerar varsin generation i Hedströmmens utveckling. De längsta vågorna är äldst.

Förutom geologiska värden finns i Baggådalen även biologiska värden, främst knutna till den lövskog som finns längs ån och i anslutning till bebyggelse. Fågelfaunan i dessa är intressant med förekomst av bl a flera hackspettarter. Såväl gråspett som vitryggig hackspett har iakttagits i området. Andra intressanta arter är kungsfiskare och backsvala (häckar i strandbrinken). Av botaniskt intresse är bl a stora förekomster av strutbräken i ett par av ravinerna.

B. Ormdalen och Råmyrbäckravinen

Dalstråket Lövslätten - Ribäcken - Klosstjärn dräneras i dag huvudsakligen norrut. Detta bäcken dämades i norr upp av landisen under dess avsmältning. Smältvattnet från isen hade till att börja med sitt utlopp mot Haraldsjön i söder. Men i och med att passpunkten vid Klosstjärn (cirka 210 m ö h) passerats av isfronten måste smältvattnet söka sig en ny väg. Den insjö (Ribäckenissjön) som då bildades, kom att tappas österut genom den s k Ormdalen, en vinklande sprickdal väster om Baggå. Här har utvecklats ett intressant erosionslandskap. Utflödet genom dalen torde ha skett subglacialt - dvs under isen - och därvid har ett högt hydrostatiskt tryck bidragit till de skarpa formerna. Grova tappningssediment anstår i form av ett delta utanför dalens mynning. Materialsammansättningen tyder på en hög vattenföring och en snabb deposition. Råmyrbäcken har skurit ut en upp till 17 m djup dal i den svallande, moiga-sandiga moränen väster om Baggå. Bäcken har karaktären av en enda lång forssträcka. Sannolikt är det erosion i samband med isavsmältningen som bidragit till den dramatiska utformningen. Det speciella lokalklimatet i Ormdalen har gett upphov till en skugg- och fuktighetskrävande flora med arter som strutbräken, lundbräken, dvärg-

häxört och kärrfibbla. På klippväggarna har utvecklats en rik skuggmossflora. I den gamla granskogen finns en fågelfauna med bl a duvhök, tjäder, orre, korsnäbb och hackspettar.

C. Malingsboåsen med Lövslättdynen

I den markanta nord-sydliga dalen mellan Hedströmmen och Haraldsjön förekommer en rullstensås (Malingsboåsen) och ett kameområde i form av ryggar och dödisgropar, en del av dem fyllda med torv. I samband med landisens avsmältning dämades denna del av dalen upp mot isfronten i norr och en skissjö bildades, Ribäckenissjön. Denna hade till att börja med sitt utlopp mot söder, över Garptjärnen till Haraldsjön, liksom den föregående isälven hade haft. Betydande vattenmassor torde ha sökt sig ner genom dalen, och i dag syns tydliga erosionsspår härav i området 0,5 - 1,5 km söder om Klosstjärn. Här ligger exempelvis en samling av kalspolade berghällar, orienterade O-V och utformade på ett sätt att de bör tolkas som fallhuvuden i en av isälvens forssträckor som sänker sig kraftigt ner mot den 5 - 10 m djupa erosionsrännan söder därom. I nutid har fördjupningen karaktären av en torrdal. På en ganska flack yta i anslutning till de f d forsområdet utbreder sig en serie av i huvudsak parallella strömrännor. Vattenföringen torde sålunda i ett tidigt skede ha varit mera utspridd och vittförgrenad i dalgången innan den koncentrerades till erosionsrännan i dalens mitt. Vad som idag kan spåras av strömrännor i avlagringarna är alltså resterna av en sandur, dvs en av smältvattenströmmar från glaciärer bildad sand- och grusavlagring. På den jämna sedimentterrassen norr om Lövslätten 155 m ö h reser sig länets största dyn. Den är 5 - 8 m hög, cirka 700 m lång, svagt bågformad och orienterad SV-NO och SSV-NNO. En vägskarving tvärs genom och en annan vid sidan av dynen visar homogen mellansand. Det förefaller troligt att den härrör från en periglacial miljö, dvs bildats i närheten av iskanten. På den moiga sedimentslätten norr om Tackbyn, cirka 155 m ö h finns tre ganska raka och skarpt nerskurna bäckraviner som löper i olika riktningar och i det närmaste strålar samman där Hedströmmen böjer av kraftigt mot norr. I ravinerna är vegetation och flora av ett visst intresse. Framför allt den skuggkrävande mossfloran är välutvecklad. I vissa källartade partier uppträder rikkärrvegetation.

D. Riddarhyttfältet

Riddarhyttfältet utgörs av ett vidsträckt isälvsdelta. Deltaavlagringarna består av ett antal stora plataer åtskilda av vattenfyllda dödisgropar. Plataerna ligger på en höjd av 170 - 175 m ö h. Deltat består huvudsakligen av sandigt material som i de södra delarna alltmer övergår i mo. Inom de perifera delarna i sydost har grovmon bildat dynliknande bildningar. Säkra uppgifter på mäktigheten av dessa sedimentavlagringar saknas, men med ledning av skärningar och dödisgroparnas djup, har Eriksson vågat sig på att skatta tjockleken på avlagringarna öster om Hensmorahöjden till cirka 10 meter. Området mellan sjön Lien och Haraldssjön karakteriseras av ett kameområde med en serie åsar som utgjort tillförselkanaler till deltat söder om Lien, samt utbredda grusbäddar åsgravar och dödisgropar. De tre största öarna i Lien, Storön, Gräsön och Bockön är helt uppbyggda av rullstenar. På Storön som är uppbyggd av tre ryggar uppträder rikligt med dödisgropar. Nordväst om Lien

ligger sjön Gäddtjärn. Norr om denna sjö finner man s k supraakvatiska isälvsavlagringar (dvs isälvstunneln har mynnat ovanför havsytan).

Riddarhyttefältets speciella topografiska karaktär bidrar till att göra området speciellt lämpligt som rekreationsområde. Det rekreativa värdet har vidare ökats genom att ädelfisk är inplanterad i de tre grundvattensjöarna Tattartjärnen, Ljustjärnen och Norstjärnen. I Forsån finns ett naturligt öringbestånd samt flodpärlmussla.

Anmärkningar: NVP 04:5-7, 25

Litteratur:

Corner, R. & Rindetoft, S. 1980: Geomorfologisk inventering, Skinnskattebergs kommun, stencil, länsstyrelsen

Eriksson, K.G. 1970: Inventering av Västmanlands läns åsar. Manuskript, länsstyrelsen

Höije, B. 1975: Geovetenskapliga riksintressen i Västmanlands län, länsstyrelsen inf 1975:10

Karim, L 1993: Flodpärlmusslans bestånd i Forsån. Mälardalens högskola.

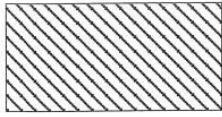
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 1985: Istiden i Bergslagen - en vägledning till Riddarhyttefältet, Malingsboåsarna och Baggådalen

Malmgren, U. 1976: Översiktlig naturinventering, Skinnskattebergs kommun, länsstyrelsen inf 1976:18

Nelson, H. 1980: Om randdeltan och randåsar i mellersta och södra Sverige.

NRO 19004 BAGGÅDALEN, MALINGSBOÅSEN, RIDDARHYTTE- FÄLTET, NORRA DELEN

Skala 1:50 000

naturreservat

förslag till gräns för riksintresse

NRO 19004 BAGGÅDALEN, MALINGSBOÅSEN, RIDDARHYTTEFÄLLET, SÖDRA DELEN

Skala 1:50 000

————— förslag till gräns för riksintresse

